

# **Nowe zarządzanie finansami publicznymi w warunkach kryzysu**

Redakcja naukowa Stanisław Owsiak

Finanse publiczne znajdują się w centrum uwagi zarówno badaczy, polityków, jak i znacznych kręgów społeczeństwa. Zainteresowanie to jest w pełni uzasadnione, jeżeli uwzględni się rolę finansów publicznych w życiu społecznym i gospodarczym kraju. Ich rola wzrasta, zwłaszcza w warunkach ustroju demokratycznego, w którym obywatele mają prawo wyrażać swoje preferencje odnośnie do dostarczanych przez państwo dóbr. Współczesne państwo jest państwem podatkowym, co oznacza, że aby sprostać oczekiwaniom i wymaganiom obywateli, musi nakładać podatki, gdyż to one są głównym źródłem jego dochodów. Problem polega jednak na tym, że obywatel, oczekując dostarczenia przez państwo dóbr publicznych, niechętnie ponosi ciężary podatkowe. System demokratyczny – przy wszystkich jego zaletach – zawiera szereg niebezpieczeństw i pułapek dla finansów publicznych.

Głównym przesłaniem monografii *Nowe zarządzanie finansami publicznymi w warunkach kryzysu* jest poszukiwanie metod nowatorskiego zarządzania finansami publicznymi, które zwiększyłyby efektywność wykorzystania pieniędzy publicznych. Racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi ma znaczenie ponadczasowe, uniwersalne. Jednak nabiera dodatkowego wymiaru i ważności w warunkach kryzysu finansów publicznych, kiedy podejmowane są wymuszone decyzje o cięciach w wydatkach budżetowych (publicznych). Dostrzegając przesłanki takiego postępowania władz, nie można nie zauważać, że decyzje takie mogą – paradoksalnie – prowadzić właśnie do nieracjonalności. I co równie ważne – mogą istotnie osłabiać skuteczność nowatorskich metod zarządzania finansami publicznymi. W pracy uwzględniony został, w pewnym zakresie, dorobek i praktyka finansów publicznych innych krajów. Warto zwrócić uwagę na ten fragment pracy, który traktuje o trudnościach Polski i Francji w sferze równoważenia finansów publicznych. Przykład Francji jest o tyle interesujący, że kraj ten od wielu dekad eksperymentuje z nowatorskimi metodami zarządzania finansami publicznymi.

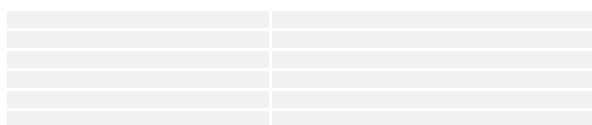
Jednak doświadczenia francuskie potwierdzają w pełni złożoność materii, jaką są finanse publiczne, jak silny jest wpływ polityki na ich stan. Z doświadczeń zagranicznych przydatne mogą okazać się zaprezentowane w pracy metody budowy budżetu ogólnego Unii Europejskiej czy podjęta inicjatywa reformy systemu opieki zdrowotnej w Stanach Zjednoczonych. Praca zawiera również ciekawy opis rozwiązań niemieckich dotyczących systemu finansowania gmin.

Część druga pracy poświęcona została teorii i praktyce zarządzania finansami publicznymi. Punktem wyjścia rozważań prowadzonych w tej części pracy są zagadnienia dotyczące nowego paradygmatu zarządzania finansami publicznymi.

Finanse publiczne stanowią system naczyń połączonych. Stąd też nie jest zaskoczeniem, że zjawiska kryzysowe uderzyły mocno nie tylko w budżet państwa i inne fundusze publiczne szczebla centralnego, ale także w finanse samorządowe.

Ocena kondycji finansów samorządowych w Polsce w warunkach kryzysu zamyka trzecią część pracy. W tej części wyeksponowana została potrzeba nowego podejścia (filozofii) do zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego w Polsce. Weryfikacji poddane zostały prawne podstawy działalności samorządu terytorialnego w naszym kraju i ich znaczenie dla funkcjonowania finansów samorządowych w warunkach kryzysu. Zwracają uwagę rozważania poświęcone wpływowi cyklu koniunkturalnego na stan finansów samorządowych w ogóle, jak też na poszczególne źródła i formy zasilania finansowego jednostek samorządowych, a więc na podatki lokalne, na dochody wyrównawcze jednostek samorządu terytorialnego.

Książka jest przeznaczona dla pracowników administracji rządowej i samorządowej zajmujących się konstruowaniem budżetów, a także dla wykładowców i studentów kierunków ekonomicznych.



## SPIS TREŚCI

Stanisław Owskiak – **Wprowadzenie**

### **CZĘŚĆ PIERWSZA: FINANSE PUBLICZNE W WARUNKACH KRYZYSU**

Krystyna Znaniecka, Artur Walasik – **Zasady budżetowe w warunkach kryzysu finansów publicznych**

Stanisław Owskiak – **Stabilność systemu zasilania finansowego a nowatorskie zarządzanie podmiotami publicznymi w warunkach kryzysu**

Anna Moździerz – **Trudności Francji i Polski w równoważeniu finansów publicznych**

Ryta I. Dziemianowicz – **Polityka podatkowa jako jeden z elementów zarządzania finansami publicznymi**

Teresa Famulska – **VAT jako instrument polityki fiskalnej w warunkach kryzysu gospodarczego**

Sebastian Susmarski – **Pomoc publiczna a inwestycje w specjalnych strefach ekonomicznych – koncepcja zmian**

Piotr Podsiadło – **Pomoc publiczna w dobie kryzysu finansów publicznych – perspektywa Unii Europejskiej**

Katarzyna Mikołajczyk – **Prywatyzacja jako narzędzie oddziaływania na sytuację fiskalną państwa**

Anna Kosidłowska – **Rola przedsiębiorców w zasilaniu budżetu państwa**

Adam Żabka, Anna Pyka – **Racjonalizacja wydatków budżetowych z wykorzystaniem metodologii ZWRE**

Jolanta Szołno-Koguc – **Istota i zakres reorganizacji sektora finansów publicznych w świetle nowej regulacji ustawowej**

Katarzyna Stabryła-Chudzio – **Rola wieloletnich ram finansowych w przygotowaniu budżetu ogólnego Unii Europejskiej**

Joanna Niżnik – **Koncepcja reformy ubezpieczeń zdrowotnych w Stanach Zjednoczonych**

## **CZĘŚĆ DRUGA: ZARZADZANIE FINANSAMI PUBLICZNYMI**

Krystyna Piotrowska-Marczak, Tomasz Uryszek – **Paradygmat zarządzania finansami publicznymi**

Marta Postuła – **Doskonalenie i rozwój budżetu zadaniowego w Polsce jako narzędzia efektywnego zarządzania finansami publicznymi**

Sławomir Franek – **Wieloletnie planowanie budżetowe a jakość finansów publicznych**

Grażyna Urbaniak, Artur Strumnik – **Budżet zadaniowy jako instrument zarządzania finansami sądów powszechnych i edukacji ekonomicznej**

Tomasz Strąk – **Pomiar sprawności realizacji zadań publicznych na przykładzie powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury**

Izabela Nawrońska – **Finansowanie profilaktycznych programów zdrowotnych w świetle nowoczesnego zarządzania finansami publicznymi**

Bogusława Gnela – **Odpowiedzialność za szkody spowodowane decyzjami w sektorze finansów publicznych**

Ryszard Szostak – **O potrzebie poprawy efektywności wydatków na budowlane zamówienia publiczne**

Aneta Kargol-Wasiluk – **Partnerstwo publiczno-prywatne a nowe finanse publiczne**

Marcin Kaczmarek – **Rachunkowość zadaniowa jako narzędzie wspomagające budżetowanie wydatków w ujęciu zadaniowym**

Marcin Będzieszak – **Problemy implementacji budżetu zadaniowego w powiatach**

Grażyna Borys – **Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej jako instrument zarządzania finansami publicznymi w warunkach kryzysu**

## **CZĘŚĆ TRZECIA: FINANSE SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W WARYNKACH KRYZYSU**

**Adam Szewczuk – Filozofia nowego zarządzania publicznego w jednostkach samorządu terytorialnego a praktyczne implikacje**

**Eugeniusz Ruśkowski – System prawno-finansowy samorządu terytorialnego a kryzys finansów lokalnych – uwagi teoretyczne i polskie doświadczenia**

**Leszek Patrzalek – Uwarunkowania racjonalizacji wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego**

**Maria Kosek-Wojnar, Krzysztof Surówka – Sytuacja finansowa JST w Polsce w warunkach kryzysu sektora finansów publicznych**

**Marek Dylewski – Elastyczność zarządzania finansami samorządowymi w warunkach wahań koniunkturalnych**

**Jacek Sierak – Zarządzanie finansami jednostek samorządu terytorialnego w warunkach kryzysu**

**Magdalena Kogut-Jaworska – Zmienność dochodów podatkowych gmin a możliwości oddziaływania na gospodarkę lokalną w warunkach kryzysu**

**Katarzyna Owsiak – Wpływ kryzysu finansowego na dochody wyrównawcze jednostek samorządu terytorialnego**

**Joanna M. Salachna, Marzanna Poniatowicz, Dorota Perło – Zarządzanie długiem jednostki samorządu terytorialnego w warunkach kryzysu**

**Beata Filipiak – Ocena procedur zaciągania długu przez jednostki samorządu terytorialnego w świetle utrzymania płynności finansowej**

**Marian Podstawka, Anna Świrska – Ocena przydatności wskaźnika dochodów podatkowych do wyznaczania kwot subwencji wyrównawczej dla gmin (na przykładzie gmin powiatu siedleckiego)**

**Arkadiusz Babczuk – Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej jako źródło zagrożenia sytuacji finansowej samorządów powiatowych i wojewódzkiego na Dolnym Śląsku**

**Agnieszka Werwińska – Analiza zależności pomiędzy saldami bieżącymi, majątkowymi i ogólnymi budżetów gmin w latach 2004–2008**

**Piotr P. Małecki – Podatki i opłaty ekologiczne w Polsce w świetle definicji i klasyfikacji Eurostatu**

**Grzegorz Ostrzołek – Współfinansowanie przez wykonawców budowy obiektów administracji samorządowej wobec limitów zadłużenia JST**

**Marian Kachniarz – Efektywność usług publicznych w świetle badań nad powiatami dolnośląskimi**

Magdalena Ziolo – **Zewnętrzne źródła finansowania samorządu gminnego w Niemczech –  
wybrane aspekty**